

Roczny bilans nastrojów społecznych

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszych badaniach wskaźnikami nastrojów społecznych są m.in. oceny i prognozy sytuacji gospodarczej i politycznej w Polsce, a także poziomu życia respondentów i ich rodzin oraz kondycji zakładów pracy, w których pracują ankietowani. Aby syntetycznie oddać dynamikę zmian nastrojów, ich bilans roczny prezentujemy w postaci średnich ocen na pięciopunktowej skali od -2 do +2¹.

SYTUACJA POLITYCZNA

W **ocenach sytuacji politycznej** przez cały rok 2020, podobnie jak w ubiegłych latach, silniej wyrażane były oceny negatywne niż pozytywne, o czym świadczą ujemne wartości średnich. Najlepsze oceny sytuacji politycznej odnotowaliśmy w marcu, jeszcze przed ogłoszeniem stanu epidemii. Wówczas wartość wskaźnika ocen była niewiele mniejsza od zera, tzn. oceny negatywne były tylko nieznacznie silniej artykułowane niż pozytywne. Na przełomie maja i czerwca zarejestrowaliśmy wyraźne pogorszenie ocen, w kolejnych miesiącach – do sierpnia włącznie następowała poprawa. We wrześniu odnotowaliśmy niewielkie pogorszenie ocen, a w pierwszej dekadzie października nieznaczną poprawę. Natomiast w ostatniej dekadzie października – w okresie dużego wzrostu zachorowań na COVID-19, po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie niekonstytucyjności aborcji ze względu na ciężkie i nieodwracalne upośledzenie płodu lub nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu – postrzeganie sytuacji politycznej zdecydowanie się pogorszyło. Wprawdzie w listopadzie i grudniu zarejestrowaliśmy niewielką poprawę, jednak rok 2020 zakończył się ze znacznie gorszymi ocenami sytuacji politycznej, niż się rozpoczął.

W **przewidywaniach dotyczących sytuacji politycznej** w okresie od stycznia do lipca porównywalnie mocno wyrażany był optymizm co pesymizm (wartości wskaźnika prognoz były bliskie zeru), a w marcu, jeszcze przed ogłoszeniem stanu epidemii, oraz w czerwcu, przed I turą wyborów prezydenckich, nieco silniej nawet artykułowana była nadzieja na poprawę niż obawy przed pogorszeniem. Począwszy od sierpnia, w prognozach zaczął przeważać pesymizm, który najsilniej wyrażany był w ostatniej dekadzie października. W listopadzie i w grudniu następowała poprawa, lecz

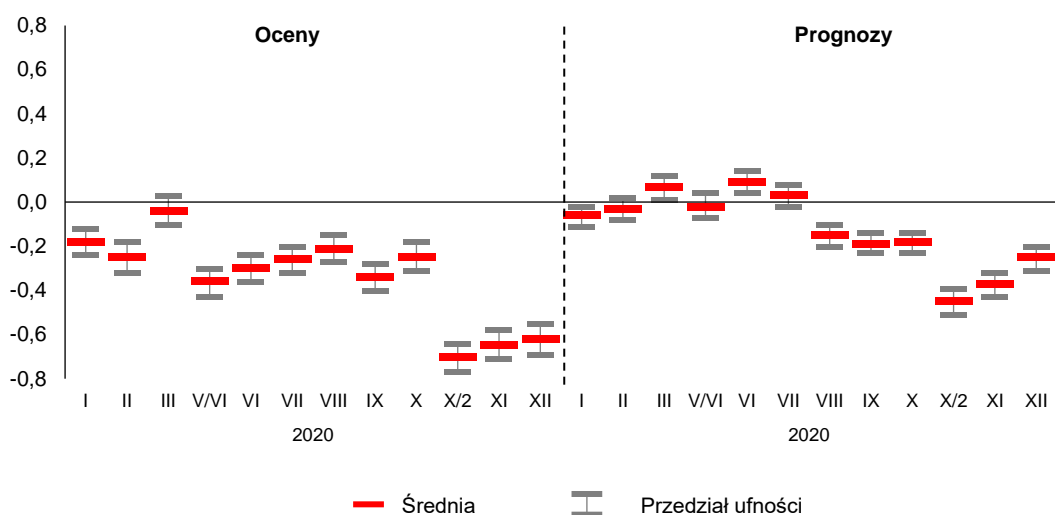
---

¹ Prezentowane dane pochodzą z badań „Aktualne problemy i wydarzenia” realizowanych od stycznia do grudnia 2020 roku.

przewidywania dotyczące sytuacji politycznej w trzech ostatnich pomiarach roku 2020 należą do najgorszych w całym roku.

CBOS

RYS. 1. Sytuacja polityczna w Polsce w 2020 roku

Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

SYTUACJA GOSPODARCZA

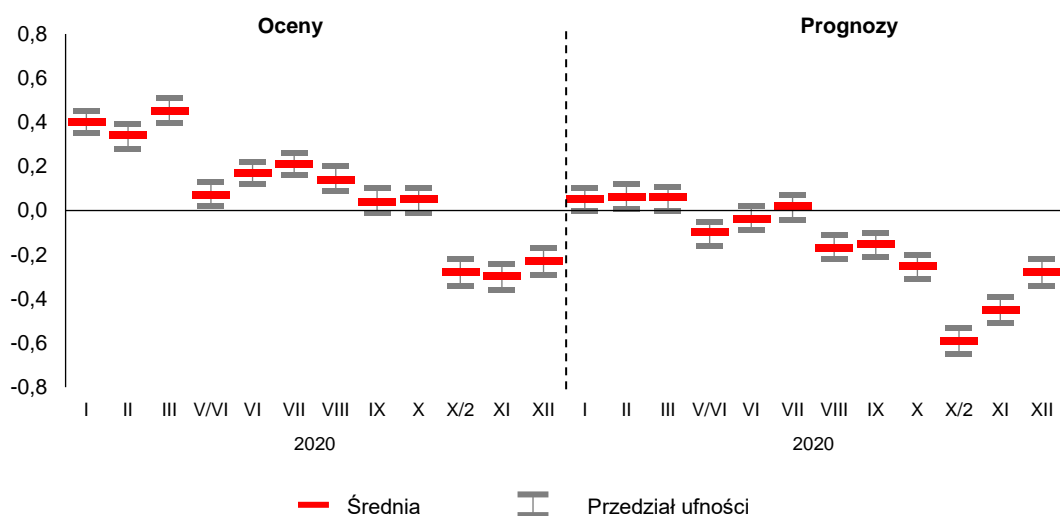
W pierwszym kwartale 2020 roku, jeszcze przed ogłoszeniem stanu epidemii, w **ocenach sytuacji gospodarczej** zdecydowanie silniej wyrażane było zadowolenie niż niezadowolenie. Po pierwszych miesiącach epidemii, podczas których nastąpił lockdown, postrzeganie sytuacji gospodarczej bardzo wyraźnie się pogorszyło. Nadal jednak w okresie od przełomu maja i czerwca do pierwszej dekady października oceny pozytywne były silniej artykułowane niż negatywne. Wraz z pogarszaniem się sytuacji epidemicznej i wprowadzaniem nowych obostrzeń w działalności firm oceny kondycji gospodarki spadały. Najgorsze zarejestrowaliśmy w ostatniej dekadzie października i w listopadzie. W grudniu nastąpiła pewna poprawa, lecz nadal niezadowolenie wyrażane było silniej niż zadowolenie.

W 2020 roku wyraźnie pogorszyły się **prognozy dotyczące kondycji gospodarki** w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy. Przed epidemią w prognozach odnoszących się do sytuacji gospodarczej silniej wyrażany był optymizm niż pesymizm. Na przełomie maja i czerwca przekonanie, że sytuacja gospodarcza pogorszy się, było już silniej artykułowane niż nadzieja na poprawę. W kolejnych pomiarach natomiast rejestrowaliśmy poprawę i w lipcu wskaźnik prognoz nieznacznie przekraczał

wartość zero, tzn. optymizm był nieco mocniej wyrażany niż pesymizm. W kolejnych miesiącach nastąpiło pogorszenie i w ostatnim kwartale roku 2020 prognozy dotyczące sytuacji gospodarczej były wyraźnie gorsze niż w poprzednich kwartałach. Największy pesymizm zarejestrowaliśmy w ostatniej dekadzie października.

CBOS

RYS. 2. Sytuacja gospodarcza w Polsce w 2020 roku

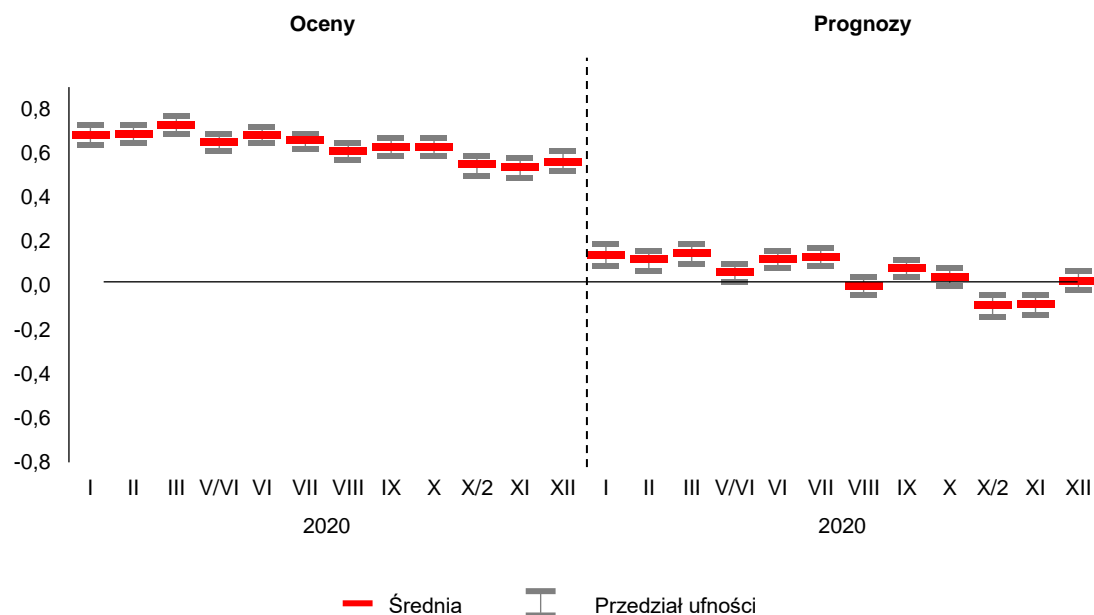
Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

POZIOM ŻYCIA

W ocenach **poziomu życia respondentów i ich rodzin** przez cały rok 2020 silniej artykułowane były oceny pozytywne niż negatywne. Najgorsze postrzeżenie poziomu życia w analizowanym okresie zarejestrowaliśmy pod koniec roku (w trzech ostatnich pomiarach), najlepsze natomiast w marcu.

W **przewidywaniach dotyczących poziomu życia respondentów i ich rodzin** od stycznia do lipca optymizm był silniej artykułowany niż pesymizm. W sierpniu nadzieja na poprawę była tak samo mocno wyrażana co obawy przed pogorszeniem (wartość wskaźnika prognoz wynosiła zero). W kolejnych pomiarach wartości wskaźnika nieznacznie przekraczały zero, natomiast w ostatniej dekadzie października nastąpiło pogorszenie i pesymizm zaczął być mocniej artykułowany niż optymizm. W grudniu z kolei odnotowaliśmy niewielką poprawę, a wskaźnik prognoz osiągnął wartość minimalnie większą od zera.

RYS. 3. Poziom życia respondentów i ich rodzin w 2020 roku

Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

SYTUACJA W ZAKŁADACH PRACY

Jeśli chodzi o **sytuację w zakładach pracy**, przez cały ubiegły rok zdecydowanie mocniej wyrażane były oceny pozytywne niż negatywne. Najlepsze zarejestrowaliśmy w pierwszym kwartale 2020 roku (w lutym i w marcu, jeszcze przed ogłoszeniem stanu epidemii). Na przełomie maja i czerwca odnotowaliśmy pogorszenie postrzegania kondycji zakładów pracy, a w kolejnych miesiącach – aż do września – następowała systematyczna poprawa w tym zakresie. W ostatnim kwartale tego roku, wraz ze wzrostem liczby zachorowań na COVID-19 i pojawianiem się nowych obostrzeń ograniczających działalność wielu firm, oceny te pogorszyły się.

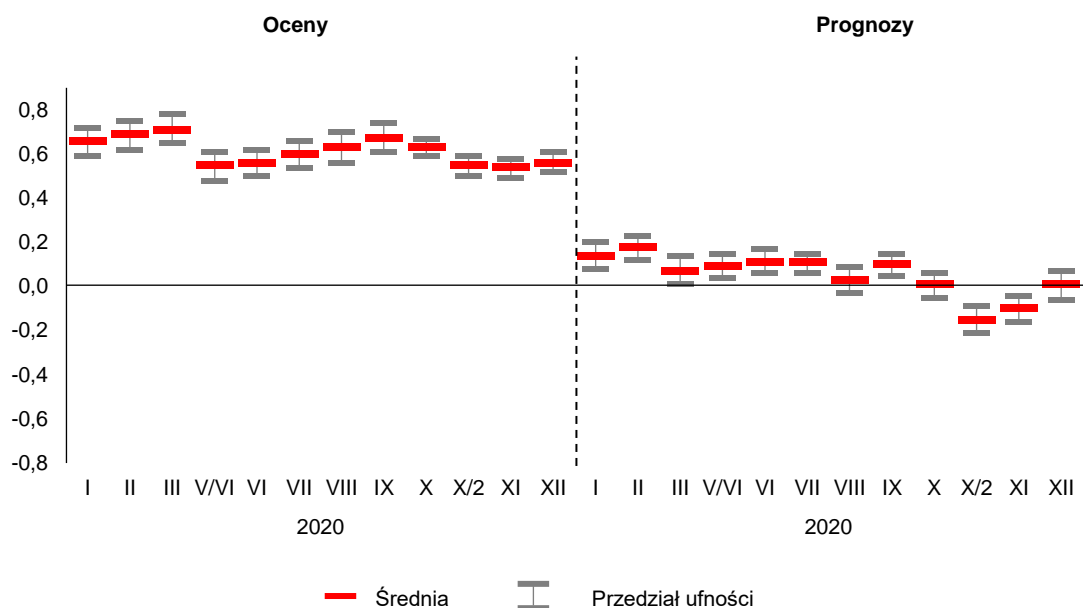
W **przewidywaniach dotyczących kondycji zakładów pracy** największy optymizm rejestrowaliśmy w dwóch pierwszych miesiącach 2020 roku. W marcu nastąpiło pewne pogorszenie prognoz, lecz aż do pierwszej dekady października nadzieja na poprawę kondycji zakładów pracy była silniej wyrażana niż obawy przed jej pogorszeniem (w sierpniu oraz w pierwszej dekadzie października wartości wskaźnika jedynie minimalnie przekraczały zero). W czwartym kwartale 2020 roku prognozy dotyczące sytuacji w zakładach pracy pogorszyły się i w ostatniej dekadzie października oraz w listopadzie pesymizm był silniej artykułowany niż optymizm. W grudniu nastąpiła pewna poprawa w prognozach na rok 2021, a wskaźnik prognoz osiągnął wartość bliską zeru, co oznacza, że nadzieje na

poprawę sytuacji w zakładach pracy respondentów były porównywalnie mocno wyrażane co obawy przed jej pogorszeniem.

CBOS

RYS. 4. Sytuacja w zakładach pracy respondentów w 2020 roku

ODPOWIEDZI OSÓB AKTYWNYCH ZAWODOWO

Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

***

W porównaniu z okresem sprzed epidemii koronawirusa – pierwszymi miesiącami tego roku – pogorszyły się wszystkie analizowane przez nas wskaźniki nastrojów społecznych. Pogorszenie to dotyczy zarówno ocen, jak i prognoz.

Bardzo wyraźne zmiany *in minus* zarejestrowaliśmy w ocenach i prognozach dotyczących sytuacji gospodarczej. O ile jeszcze na początku roku w postrzeganiu kondycji gospodarki zdecydowanie mocniej wyrażane były oceny pozytywne niż negatywne, o tyle w ostatnim kwartale zaczęło przeważać niezadowolenie. W prognozach odnoszących się do sytuacji gospodarczej w pierwszych miesiącach 2020 roku przeważał optymizm, natomiast od sierpnia do grudnia niezmiennie silniej wyrażane były obawy związane z pogorszeniem niż nadzieja na poprawę w tym zakresie.

W ocenach sytuacji politycznej, podobnie jak w ubiegłych latach, silniej artykułowane było niezadowolenie niż zadowolenie, lecz w ciągu 2020 roku pogłębił się krytycyzm w jej postrzeganiu i jednocześnie wzrosły obawy przed jej pogorszeniem.

W ocenach dotyczących sfery prywatnej również nastąpiło pewne pogorszenie, mniejsze niż w sferze publicznej – przez cały rok pozytywne oceny poziomu życia i sytuacji w zakładach pracy były silniej wyrażane niż negatywne. Warto jednak zaznaczyć, że o ile przez znaczną część 2020 roku mocniej wyrażany był optymizm niż pesymizm w przewidywaniach odnoszących się do sfery prywatnej, o tyle w ostatnich miesiącach analizowanego roku ten optymizm zauważalnie zmalał i wzrosły obawy przed pogorszeniem sytuacji.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka